

Oman äidinkielen opettamisesta Ruotsissa

Haastattelu

Tuulia Hautakoski toimii Oman äidinkielen opettajat ry:n projektikoordinaattorina, toimipaikkana Seinäjoki, työalueena koko Suomi

Tuulia, voisitko kertoa omasta kielten oppimisen ja opettamisen polustasi tarkemmin?

Kielten opiskelu on kiehtovaa, koska se avaa ovia uusiin kulttuureihin. Olen opiskellut yliopistossa ranskaa ja venäjää ja osaan muitakin kieliä, mm. Ruotsissa asuessani ruotsin taitoni vahvistui ja Intiassa asuessa käytin paljon englantia ja opiskelin hindin alkeet. Olen toiminut ranskan, venäjän ja suomen opettajana ja opettanut eri-ikäisiä oppilaita eskarilaisista aikuisiin.

Olet toiminut oman äidinkielen opettajana Ruotsissa. Mikä oli paras osa oman äidinkielen opettajan työssä?

Parasta oli oppilaiden kohtaaminen ja yhteistyö mukavien kollegojen kanssa.

Tällä hetkellä olet töissä yhdistyksessä Oman äidinkielen opettajat, vaihdat arkisesti kokemuksia tämän alan opettajien kanssa. Mitä eroja olet huomannut oman äidinkielen opettamisessa Ruotsissa ja Suomessa?

Työn ydin ja opettajien kokemat haasteet ovat pitkälti samoja. Ruotsissa tällä opetuksella on kuitenkin pitkät perinteet, mikä vaikuttaa ainakin siihen, että oman äidinkielen opetuksesta tiedetään yleisesti enemmän. Ruotsissa opettajan työ ei ole yhteiskunnassa yhtä arvostettua kuin Suomessa, mikä saattaa tasoittaa oman äidinkielen opettajien ja muiden opettajien välistä asetelmaa.

Miten pätevyden hakeminen suomen opettamiseen Ruotsissa tapahtui?

Hain suomalaisen opettajan tutkintoni rinnastamista Skolverketiltä eli Ruotsin kouluviranomaiselta, tämä tapahtui netin kautta. Prosessi oli maksullinen ja melko pitkä, muistaakseni pätevyden saamiseen meni noin 6kk. Pätevydeksi oman äidinkielen opetukseen riitti opettajan tutkinto, suomen kielen opintoja ei tarvittu.

Miten oppimateriaalien hankkiminen sujui?

Oppimateriaali hankittiin työnantajani, Tukholman kaupungin kielikeskuksen, kautta. Käytimme suomalaisia oppikirjoja. Materiaali tilattiin uusille oppilaille syksyllä tai jatkaville oppilaille tarpeen mukaan jo keväällä.

Miten oman äidinkielen opettaminen on koordinoitu Ruotsissa – onko olemassa yhteinen systeemi valtion tasolla vai koordinoitako järjestämistä kunnan tasolla?

Tukholmassa kaupunki järjestää oman äidinkielen opetusta erillisessä kaupungin alla toimivassa yksikössä. Koulut ostavat opetuksen tältä yksiköltä. Koulut saavat ostaa palvelun keneltä haluavat, mikä on tuonut alalle myös yksityisiä yrityksiä. Oletan, että muualla Ruotsissa on samankaltainen järjestely.

Oliko lukujärjestyksen laatimisessa haasteita?

Lukujärjestyksen tekeminen oli aikamoista palapeliä, kun piti sovittaa yhteen eri luokilla ja eri kouluissa olevien oppilaiden aikatauluja. Olin yhteydessä koulujen koordinaattoreihin ja vanhempiin, jotta tunnit saatiin kaikille sopiviin aikoihin. Joillakin kouluilla oli kiinteä aika kaikelle oman äidinkielen opetukselle, esim. tiistaisin klo 8-9, ja yritin aina sovittaa muun lukujärjestyksen sen mukaan.

Suomessa oman äidinkielen opettajat vaihtavat usein kouluja työviikon aikana, korkeaa päätoimisuusvaatimusta (16 tuntia viikossa) ja 20-24 tunnin opetusvelvollisuutta pidetään ongelmallisena. Tuntien määrä on sama kuin muillakin opettajilla, mutta matkustamisen ja koulujen vaihtamisen takia oman äidinkielen opettajan lukujärjestykseen on vaikea sijoittaa tarvittava määrä tunteja. Oman kielen tunnit jäävät oppilaiden lukujärjestyksen ulkopuolelle ja niitä pidetään aamulla tai iltapäivällä, mistä johtuen opettajien työpäivät sisältävät pitkiä hyppytunteja ja ovat aika pitkiä.

Mikä tilanne on ollut Ruotsissa, onko sinulla samoja kokemuksia sieltä?

Tukholmassa oman äidinkielen opettajan päätoimisuuden raja on 18 tuntia, mutta se katsotaan esimiehen kanssa yksilöllisesti lukujärjestyksen mukaan. Päätoimisuuden saa jo esim. 16 opetustunnilla, jos lukujärjestykseen ei kertakaikkiaan mahdu enempää oppitunteja mm. matkustamisen takia. Jos opettaa viikoittain yli 9:llä koululla, saa yhden matkatunnin. Oman äidinkielen tunnit ovat lukujärjestyksen ulkopuolella, mistä aiheutuu aikaisia aamuja, hyppytunteja ja myöhäisiä iltoja opettajille. Päätoimisuuden täyttymiseen auttaa se, että Ruotsissa oman äidinkielen opettajat antavat myös opinto-ohjausta (studiehandledning) oppilaan omalla äidinkielellä. Nämä tunnit ovat keskellä päivää, yleensä samanaikaisopetusta, ja niitä on viikossa enemmän kuin oman äidinkielen tunteja.

Mitä positiivisia kokemuksia voisimme lainata naapurimaasta Suomeen oman äidinkielen opettamisen järjestämiseen?

Kaupungin alla toimiva kielikeskus, joka palkkaa oman äidinkielen opettajat, oli hyvä järjestely. Tällöin opettajien esimies on kielikeskuksen työntekijä, ja työsuhdeasiat yms. on helppo hoitaa sitä kautta. Kouluilla oli nimetty oman äidinkielen opetuksen koordinaattori, joka oli yleensä kanslisti tai apulaisrehtori. Kanslistien kanssa lukujärjestysasiat yms. oli helppoa hoitaa, koska heillä oli hyvä ote tilavarauksiin ja muihin käytännön asioihin. Lisäksi, Ruotsissa suhtaudutaan lapsiperheisiin myönteisesti, ja pienten lasten vanhemmilta ei edellytetä pitkiä työpäiviä tässäkään työssä.

Missä asioissa olemme Ruotsia edellä? Mikä on suomalaisen systeemin vahva puoli sinusta?

Suomessa opetusta on enemmän, koska Ruotsissa sitä on vain 60min viikossa. On myös hyvä, että Suomessa opetuksen piiriin kuuluvat kaikki monikieliset oppilaat, joten esim. ulkomailla asuessa saavutettua kielitaitoa voi ylläpitää sen avulla. Ruotsissa kielen täytyy olla kotona käytössä oleva äidinkieli, paitsi virallisilla vähemmistökielillä.

Kiitos!